

J. NAUTA. *Ons Lichaam; lessen voor de hoogste klassen der Lagere scholen en voor scholen voor voortgezet lager onderwijs.* 44 p-p. 30 fig. Groningen. J. B. Wolters f o.60.

Beknopt en duidelijk. Misschien al te beknopt? Want waarom zijn bij de mooie plaat van den schedel de lettertjes voor wiggebeen en rotsbeen weg gemaakt? Bij de verbindingen tusschen de beenderen zou ik toch liever de *naden* noemen in plaats van de *vergroeïng*. Ook ons vrij maken van de traditioneele *vijs* zinnen. En de vitaminen, denkende aan de scheurbuik bij de zeevaarders uit de gouden eeuw? De stofbegrenzing voor de Lagere zoowel als voor de Middelbare School vereischt nog veel grondig overleg en we worden het er wel nooit over eens. Ook over het schematiseren. De figuren 19 en 20 b.v. konden meer in overeenstemming gebracht worden met de werkelijkheid. Met dat al toch een mooi boekje, dat alle deugden vertoont van in de praktijk ontstaan te zijn.

JAC. P. TH.

CHR. LE ROY. *Biologische Kalender voor 1934 met toelichting.* (Doetinchem, C. Misset N.V.).

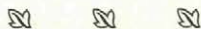
Eén plaat is gewijd aan het plantenleven, de elf andere worden beheerscht door de vogels, en alle zijn gekenmerkt door de eigenaardige kleur- en vormgeving van den heer le Roy. Er is een heel mooie haan, een fraaie Ibis. Ook de meeuwenplaat is goed, maar het plaatdruk-procédé benadeelt de blankheid der meeuwen. Zodoende komt ook de aardige jonge vliegen-vanger er niet al te best af. De nachtegaal is ongewoon, om niet te zeggen onwaarschijnlijk en er mankeert ook iets aan den bek van de nachtzwaluw. De toelichting geeft hier en daar aardige bijzonderheden en getuigt overal van warme liefde voor de planten en dieren. Het kalendergedeelte is zooals het behoort kloek en eenvoudig.

JAC. P. TH.

L. B. Bos. *Collecties van Nederlandsche Zwerfsteen.* 30 stuks f 5.—, grootere verzamelingen prijs naar rato.

Deze verzamelingen zijn uitermate geschikt, om een beginner op dreef te brengen en zij vormen meteen een „natuurlijke” illustratie voor het boek van den heer Bos, dat zoo gunstig is ontvangen: de Geologie voor natuurvrienden. De collectie van 30 stuks, die ik thans voor mij heb bestaat uit steenen van behoorlijke, niet overmatige grootte (grootste afmeting 6 cm) met één of twee verweeringsvlakken en versche breukvlakken in verschillende richtingen, zoodat alle structuur-bijzonderheden duidelijk te zien zijn. Zij bevat verschillende granieten, porfieren, diabazen, trachiet, gabbro, bazalt, scolithus-zandsteen, spiriferen-zandsteen, lydiet, vuursteen, kalksteen met versteeningen enz. enz. Van elk steenbrokje is de vindplaats vermeld, alsmede de herkomst uit het Noorden of Zuiden. Verzamelingen als deze behooren op iedere school aanwezig te zijn, trouwens menig onderwijzer zal er zelf al wel een aangelegd hebben. Zooals ik reeds zei, jongens, die aan keien willen gaan doen en daarbij Bos' Geologie of van der Lijn's Keienboek gebruiken, doen heel verstandig met alvast zoo'n verzameling van L. B. Bos (Noordbergum) te verwerven.

JAC. P. TH.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

Vogelrijkdom. Het terrein, waar ik U over melden wil, bevindt zich $\pm$ 2 km van het dorp Haaksbergen in den achterhoek van Twenthe aan den Enschedeeschenweg. Het is ongeveer 14 à 15 bunder groot en bestaat uit verschillende perceelen dennebosch. Een 40 à 50 jarige grove dennebosch met onderplant van beuk, larix, prunus, vlier, rhododendrons, douglas, fijnspaar, els, lijsterbes, geldersche roos, enkele hulsten. Jongere grove dennebosschen, per-

ceelen van 25 jaar en jonger. Een eikenboschje, 1 ha heide, $\pm$ 2 ha grasland en $\frac{3}{4}$ ha moestuin.

De bodem is van grof grint, zeer doorlaatbaar en verre van ongeschikt.

Het complex is al jaren in mijn familie, en vanaf 1928 in ons eigen bezit.

Ik zelf ken het terrein nu 12 jaar, en weet me best te herinneren, dat ik het in die eerste jaren als een merkwaardigheid ondervond, dat er in dit bosch haast geen vogels te vinden waren, 't leek wel een doods bosch. Nu een 12 jaar geleden is er veel gedund, en is er met onderplant van beuk onder het groote bosch begonnen, en allengs kwamen na dit werk ook de vogels. Maar de eigenlijke komst van al die vogels, die ik er nu waarneem, is begonnen een 5 jaar geleden, toen wij het in ons bezit kregen, en de gemengde onderplant, als ik u boven opgaf in gepoot werd en het bosch verder gedund. Ook was voor dien tijd de 2 ha weideland, die ik opgaf, bouwland.

In 1930, begon ik met vogelkasten, die ik bestelde bij de Nederl. Heidemaatschappij, 10 meezenkasten, 10 spreuwenkasten, 10 berkenbastkastjes en 10 open kastjes, verder behandelde ik de kasten volgens opgaf in „Vogelcultuur” van de Plantenziektenkundigen Dienst in Wageningen.

In 1930 hebben de 10 meezenkasten te zamen $\pm$ 20 broedsels groot gebracht met per nest $\pm$ 9 tot 13 jongen en wel in 3 soorten, waarvan weinig mislukten.

In 1930 gaven de spreuwenkasten $\pm$ 15 broedsels van 5 tot 7 jongen, ook geen mislukkingen.

De open kastjes werden in dat jaar verstoord door meerklaauw en eekhoorn. In een er van kwam een vliegenvangersnest met 6 jongen.

1930 de berkenbastkastjes zijn alle verlaten; in 1931 hetzelfde resultaat.

En in 1932 neem ik de open kastjes weg en hang er 2 van op aan de houten hut, waar we 's zomers en 's winters in komen theedrinken en picnicken. Nu komen er op deze 2 nestjes geregeld 2 broedsels per jaar van vliegenvangers.

In het voorjaar van 1933 bestelde ik er 15 meezenkastjes bij. En nu waren dit jaar van de 25 meezenkastjes er 19 in gebruik genomen door vliegenvangers, één door een musch en maar 5 door meezen. Wel vond ik meer meezennestjes zelf gebouwd in de fijnsparretjes, maar dan niet met het groote aantal jongen als er zich in de kastjes bevinden bij dezelfde soorten van mees. Ook komen er dit jaar vogels op de berkenhoutkastjes met mosnestjes en gras of hooi nesten, vogel is mij onbekend, maar hiervan mislukken nog wel nesten, want velen zijn plotseling verlaten.

De vliegenvangers neem ik waar in 3 soorten, de groote met veel witte veeren, de heel kleine, meer roodstaartjesachtig, en de gewone slanke grijze vliegenvanger, die hier ook veel in de tuinen voorkomt. Op deze nesten komen alle $\pm$ 6 jongen voor, waar ik geen mislukking onder tel.

De spreuwenkastjes zijn als altijd goed bezet geweest zelfs 1 met 9 jongen plus 2 onuitgekomen eieren wat ik nog nooit eerder bij een spreuw aantrof, meest zijn het 7 of 5 eieren.

In de open kastjes aan de hut had ik dit jaar in beide nog laat een nest, ze vlogen $\pm$ 20 tot 25 Aug. nog uit.

In 1930 telde ik in kleine Menziesi-dennetjes van $\pm$ 1 m à 1.50 m wel een 17 winterkonink-nestjes, dit is de laatste jaren verminderd, na goed speuren vond ik er maar 5 dit jaar. 't Is allicht niet geheel nauwkeurig, daar men toch altijd wat over het hoofd ziet. Dan zijn er zeker een 30 nesten van merel en zanglijster.

Er is een spechtenfamilie, zoowel de groene als de zwarte nam ik waar.

Er is een vlaamschegaaienfamilie, een wielewaal, en er vliegt een koekoek, maar z'n ei heb ik helaas nog nooit in een ander nest gevonden.

Een 10-tal vinkennesten zijn er zeker en over de 30 boschduif- en tortelnesten komen er ook wel voor.

Een broedsel dat zeer gemakkelijk mislukt, is dat van de zanglijster. Die broedt het vroegst. Eind Maart trof ik haar verleden jaar al op haar eieren aan in een beukje met gele dorre blaren. De nesten zinken te opzichtig en zijn daardoor te vaak de prooi van kat of schooljongen.

Echter ondanks kat, eekhoorn en roofvogels als eksters, meerklaauw etc., zijn er zooveel vogels, als ik zelden ergens waarnam.

Ik kan U nog vertellen, dat ik dit jaar om de hut waarnam 8 nesten in een omtrekstraal van $\pm$ 9 meter: 3 vliegenvangers in kastjes, 1 spreuw in kastje, 3 merels in fijnsparretjes, 1 basterdnachtegal in een klein dennetje. De beesten hinderen elkaar niet en zijn voor ons niets bang.

Ik heb ze 's winters trachten te voeren met zaad en vetkoeken en apenootjes. Ze negeren het alle, behalve de specht, die hamert in de 2 dagen een vetkoek op, maar die remplaceer ik dan niet weer.

3 bakken water van 75 x 30 x 8 cm zijn op deze 15 ha verdeeld uitgezet waar de vogels geregeld komen drinken en baden.

Kan ik een vogelliefhebber een genoegen doen, ik inviteer hem gaarne in de maanden April, Mei en Juni om op het Grintebosch in Haaksbergen een kijkje te komen nemen. Laat hij of zij zich bij mij melden op Spoorstraat 99 te Haaksbergen, ik zal hen gaarne rondleiden.

J. JORDAAN.